Eduskunnan talousvaliokunnalle

Yleisradion lausunto - Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko, VNS 8/2022 vp

Yleisradio esittää talousvaliokunnalle lausuntonaan
Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteosta seuraavaa:

Väestön tiedonsaannin turvaaminen poikkeusoloissa

Huoltovarmuusselonteon jaksossa ”4. Kansalaisvarautuminen” todetaan (sivu 20, alleviivaus tässä):

> ” … Väestön tiedon tarpeisiin vastaamisella on suuri merkitys kriisinkestävyyden vahvistamisessa. Viestinnällä tuodaan varmuutta ja luottamusta viranomaisten toimintaan ja varautumiseen. Medialla on tässä merkittävä rooli. Viestintää suunniteltaessa on huomioitava kaikkien ikä- ja väestöryhmien saavutettavuus sekä riittävän ajantasainen ja luotettava monikielinen viestintä.”

Median merkitys huomioitiin myös niin kutsutussa Nato-jäsenyysselonteossa (Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta VNS 1/2022 vp, sivu 30, alleviivaus tässä):

> “Turvallisuuspoliittisen tilanteen muututtua on tärkeää, että Yleisradio ja muut mediat pystyvät huolehtimaan luotettavan ja ajankohtaisen tiedon tuottamisesta ja jakamisesta, kansalaisten henkisen kriisinsietokyvyn tukemisesta ja informaatio- vaikuttamisen tunnistamisesta ja torjumisesta.”

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa huoltovarmuusselonteosta talousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa (LiVL 35/2022 vp, alleviivaus tässä) seuraavaa:

> “Kriisitiedottaminen ja laajakaistaverkkojen merkitys
>
> (17) Kansalaisten henkisen kriisinkestävyyden kannalta oikeanlaisella tiedottamisella ja viranomaistiedotteiden toimivuudella on huomattava merkitys. Selonteon mukaan viestinnällä luodaan varmuutta ja luottamusta viranomaisten toimintaan ja varautumiseen ja medialla on tässä keskeinen rooli. Viestintää suunniteltaessa on huomioitava kaikkien ikä- ja väestöryhmien saavutettavuus sekä riittävän ajantasainen ja luotettava monikielinen viestintä.
>
> (18) Valiokunta painottaa, että sen lisäksi, että on tarpeen kehittää valtion ja mediayritysten kykyä tarjota kriisitilanteissa väestölle ajankohtaista, oikeasisältöistä ja sisällöltään tarkkaan punnittua tietoa, olennaista on turvata myös tiedon perille meneminen. Tämä edellyttää sähköisten viestintäverkkojen toiminnan turvaamista kaikissa olosuhteissa.
>
> (19) Sähköisen viestinnän saatavuus poikkeusoloissa ja muissa kriisitilanteissa ja viranomaistiedottamisen toimivuus on perinteisesti nojautunut televisioverkkojen sekä erityisesti ULA-radioverkkojen toimintavarmuuteen.

> Nämä perinteiset verkot eivät kuitenkaan enää riitä koko väestön tavoittamiseen poikkeusoloissa, koska erityisesti nuoremmalla osalla väestöä ei välttämättä ole enää käytössään tv- ja radiovastaanottimia. Valiokunta korostaa, että viranomaisten kansalaisille suuntaaman viestinnän ja mediapalvelujen huoltovarmuus edellyttää siten välttämättä, että muun muassa teleyritysten varautumistoimilla turvataan laajakaistaverkkojen mahdollisimman häiriötön toiminta kaikissa olosuhteissa nopean tiedonkulun varmistamiseksi."

Yleisradio pitää liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossaan toteamaa täysin oikeaan osuneena. Sen lisäksi että poikkeusoloissa on turvattava valtion ja mediayritysten kyky tarjota väestölle ajankohtaista tietoa, olennaista on turvata myös tiedon perillemeneminen eli sähköisten viestintäverkkojen toiminta kriisitilanteessa. Ilman toimivia viestintäverkkoja pelkkä tiedon tarjoaminen jää hyödyttömäksi.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan osoitti käytännössä kuinka tv- ja radioverkkojen harvat suurikokoiset lähetysmastot ovat aseellisessa konfliktissa helposti haavoittuvia verrattuna laajakaistaverkkojen hajautettuun verkkotekniikkaan.

Yleisradio ehdottaa, että talousvaliokunta sisällyttäisi mietintöönsä liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossaan kirjoittamat edellä siteeraamme osuudet.

Ylen toimintaedellytykset vahvistavat huoltovarmuutta

Ylellä on erityinen velvollisuus huolehtia kansalaisten tiedonsaannista poikkeustilanteissa ja välittää viranomaistietoa.

Yle on lakisääteisen tehtävänsä mukaisesti varautunut poikkeusoloihin. Yle ylläpitää toimintakykyä ja jatkuvuutta harjoittelemalla säännöllisesti, lisäksi yhteistyö viranomaisten ja kumppaneiden kanssa on tiivistä ja pitkäjänteistä. Yle on myös investoinut merkittävästi poikkeusolojen tiloihin ja tekniikkaan, jotta sisältöä voidaan tuottaa televisioon, radioon ja internetiin ulkoisten häiriöiden estämättä.

Yle torjuu systemaattisesti sisältöihin kohdistuvaa lisääntyvää disinformaatiota ja informaatiovaikuttamista sekä hybridiuhkia. Muuttuvassa toimintaympäristössä on ensiarvoisen tärkeää, että Ylen julkisen palvelun toimintaedellytykset, tarjonnan monipuolisuus ja digitaalinen liikkumavara tulevaisuudessa turvataan.

Janne Yli-Äyhö
Johtaja, Teknologia ja kehitys